

क्रियाआहारादयः ॥ ३० ॥ गुसंगोपनीयंकंचित्पाखंडधर्म ॥ ३१ ॥ अमोहइतिच्छेदः येषां दत्तमिति शेषः ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ हेशुभहेतुद्र सर्वे वाक्प्रलापाः गुणवंतो भवन्ति तान् देवान् प्रधानान् अन्येतुम्
ढानां वाक्प्रलापाः अशुभे अशुभार्थमेव भवन्तीति शेषः लोभं जेतुं कामेन सत्संगः कर्तव्य इत्यर्थः ॥ ३५ ॥ इति शां० आप० नै० भा० टीकायां अष्टपंचाशदधिकशततमोऽध्यायः ॥ १५८ ॥ ॥ ७ ॥ अन

न धनार्थं यशोर्थं वा धर्मस्तेषां युधिष्ठिर ॥ अवश्यं कार्यं इत्येव शरीरस्य क्रियास्तथा ॥ ३० ॥ न भयं क्रोधचापल्येन शोकस्तेषु विद्यते ॥ न धर्मध्वजिनश्चैव न गुह्यं
कंचिदास्थिताः ॥ ३१ ॥ येष्वलोभस्तथामोहो ये च सत्यार्जवे स्थिताः ॥ तेषु कौंतेय रज्येथा येषां न भ्रश्यते पुनः ॥ ३२ ॥ येन दृष्ट्यंति लाभेषु नालाभेषु व्यथंति च ॥
निर्ममानिरहंकाराः सत्वस्थाः समदर्शिनः ॥ ३३ ॥ लाभालाभौ सुखदुःखे च तात प्रिया प्रिये मरणं जीवितं च ॥ समानियेषां स्थिरविक्रमाणां बुभुत्सतां सत्वपथे
स्थितानां ॥ ३४ ॥ धर्मप्रियांस्तान्सुमहानुभावान् दातो प्रमत्तश्च समर्चयेथाः ॥ देवान्सर्वे गुणवंतो भवन्ति शुभाशुभे वाक्प्रलापास्तथान्ये ॥ ३५ ॥ इति श्रीमहा
भारतेशांति० आप० आपन्मूलभूतदोषकथने अष्टपंचाशदधिकशततमोऽध्यायः ॥ १५८ ॥ ॥ ॥ युधिष्ठिर उवाच अनर्थानामधिष्ठानमुक्तो
लोभः पितामह ॥ अज्ञानमपि वै तात श्रोतुमिच्छामि तत्त्वतः ॥ १ ॥ भीष्म उवाच करोति पापं यो ज्ञानान्नात्मनो वेत्ति चक्षयं ॥ प्रद्वेष्टि साधुवृत्तांश्च सलोकस्यै
ति वाच्यतां ॥ २ ॥ अज्ञानान्निरयं याति तथा ज्ञानेन दुर्गतिं ॥ अज्ञानात्क्लेशमाप्नोति तथा पत्सु निमज्जति ॥ ३ ॥ युधिष्ठिर उवाच अज्ञानस्य प्रवृत्तिं च स्थानं
वद्विद्वयोदयौ ॥ मूलं योगं गतिकालं कारणं हेतुमेव च ॥ ४ ॥ श्रोतुमिच्छामि तत्त्वेन यथा वदिह पार्थिव ॥ अज्ञानप्रसवं हीदं यदुःखमुपलभ्यते ॥ ५ ॥ भीष्म उवाच
रागो द्वेषस्तथामोहो हर्षः शोको भिमानिता ॥ कामः क्रोधश्च दर्पश्च तंद्री चालस्य मेव च ॥ ६ ॥ इच्छा द्वेषस्तथा तापः परवद्बुधुपतापिता ॥ अज्ञानमेतन्निर्दिष्टं पापानां
चैव याः क्रियाः ॥ ७ ॥ एतस्य वा प्रवृत्तेश्च वद्व्यादीन्यांश्च पृच्छसि ॥ विस्तरेण महाराज शृणु तच्च विशेषतः ॥ ८ ॥ उभावेतौ समफलौ समदौषौ च भारत ॥ अज्ञानं
चाति लोभश्चाप्येकं जानीहि पार्थिव ॥ ९ ॥ लोभप्रभवमज्ञानं वद्वं भूयः प्रवर्द्धते ॥ स्थाने स्थाने भवेत्क्षीणमुपैति विविधां गतिं ॥ १० ॥

र्थानामिति ॥ १ ॥ वाच्यतां निश्चयतां ॥ २ ॥ ३ ॥ अज्ञानस्य स्वरूपेण सह प्रवृत्त्यादयो द्वादशप्रश्नाः ॥ ४ ॥ ५ ॥ स्वरूपमाह द्वाभ्यां राग इति ॥ ६ ॥ कार्यकारणोपचाराद्वागादय एवाज्ञानं पापानां क्रियाः
हिंसादयः ॥ ७ ॥ एतस्य एतद्वृत्तेः प्रवृत्तिं च त्रयं शृणु ॥ ८ ॥ मुख्यमज्ञानस्वरूपमाह उभाविति अत्रापि पूर्ववत्कारणे कार्योपचारः ॥ ९ ॥ लोभप्रभवलोभान्तस्य प्रवृत्तिः लोभवद्बुद्धिर्लोभस्थाने साम्ये
स्थानं समता लोभेक्षीणेक्षीणं भवति उपैति उदेति लोभस्योदये उदेतीत्यर्थः विविधां गतिं दुःखसंतापमोहादिरूपां प्रापयितुमिति शेषः तदेवं षण्णां प्रश्नानामुत्तरमुक्तं ॥ १० ॥